

ZPRÁVY

KONFERENCIA POLSKÝCH HISTORIKOV O POMORÍ

V dňoch 25.—28. októbra t. r. konalo sa v Gdansku snemovanie poľských historikov o dejinnom vývoji Pomoria. Príležitosť k tomu poskytli dve významné jubileá, a to 500. výročie pripojenie Gdanska k Poľsku a 10. výročie oslobodenia celého starého poľského Pomoria od jarma nemeckých dobyvateľov a jeho začlenenia do ľudovodemokratického Poľska. Na zasadnutí poľských historikov ktoré sa konalo v zasadacej sieni gdanskej radnice, zúčastnili sa aj delegácie historikov zo Sovietskeho sväzu na čele s A. Sidorovom, riaditeľom Historického ústavu AV SSSR, delegácia nemeckých historikov na čele s prof. J. Kuczynskim a delegácia československých historikov v tomto zložení: doc. Graus, zást. riaditeľa Historického ústavu CSAV, J. Kočí, pracovník Historického ústavu CSAV, J. Tibenský, pracovník Historického ústavu SAV a L. Holotík, riaditeľ Historického ústavu SAV.

Program konferencie poľských historikov o Pomorí bol neobyčajne bohatý a pestrý. Hoci sa jeho ťažisko sústredilo predovšetkým na otázku zjednocovacích a odstredivých síl, pôsobiacich vo vzahu Pomoria s ostatným Poľskom, konferencia v podstate zhrnula všetky doterajšie výsledky bádania o dejinách Pomoria. Zhodnotila doterajšie výsledky, odhalila falzifikácie buržoáznej historiografie o tomto závažnom probléme poľských dejín a vytýčila súčasne ďalšie úlohy pre plánovité a komplexné bádanie, cieľom ktorého bude syntetické spracovanie dejín Pomoria.

Na konferencii odzneli štyri hlavné referáty, ku ktorým sa viazala široká, pripravená diskusia.

Prvý deň odznel referát prof. dr. St. Hoszovského a prof. dr. K. Lepsziewicza *Boj o zjednotenie Pomoria s Poľskom (XV.—XVIII. stor.)*. Referát a po ňom nasledujúca diskusia sa sústredila na podrobný rozbor buržoáznej historiografie, ktorá sa venovala tejto problematike. Ostrej kritike bola podrobená nemecká šovinistická literatúra, ktorá cieľavedome falšovala dejiny poľského Pomoria v záujme podmaniteľských snáh nemeckého imperializmu. Súčasne nie menej ostro bola odsúdená aj poľská buržoázna historiografia, skresľujúca dejiny Pomoria predovšetkým tým, že úplne ignorovala význam hospodárskych činiteľov a úlohu ľudu a triednych bojov. Referát i diskusia sa usilovali podrobnejšie prihliadnuť aj na doteraz zanedbanú problematiku západného Pomoria. Analyzovali hlavné historické vzťahy medzi západným a východným Pomorím a ostatným Poľskom, súčasne sa usilujú pritom vysvetliť, akú úlohu hralo na tomto území Brandenbursko. Zvláštny záujem sa sústredil na otázku, aké boli príčiny odstredivých tendencií vo vzahu Poľska a Pomoria, ktoré sa vynárali od XVI. stor. Na základe najnovších vedeckých výskumov konferencia ukázala, že korene týchto tendencií treba hľadať v hospodárskej a politickej situácii v krajine (napr. expanzia poľskej šľachty na východ, decentralizačné snahy feudálneho gdanskeho patriciátu a pod.) Veľkú časť diskutujúcich zaujal problém dominium maris Baltici, charakter poľskej floty a jej úlohy v dejinách Poľska. V ďalšom priebehu diskusie k referátu prof. Hoszovského a prof. Lepsziewicza sústredila sa tiež pozornosť na národné a kultúrne pomery na Pomorí, na otázku holandského prisťahovalectva a na vplyv Hofandanov a na umenie na Pomorí.

Na druhý deň odznel referát prof. A. Bukowského a T. Cieslaka *Pomoríe v dobe vzniku a rozvoja kapitalizmu (XIX.—XX. stor.)* a referát prof. Piwarského *Pomer imperialistických mocností a poľskej buržoázie k Pomoríu*.

Referát prof. Bukowského a T. Cieslaka zdôraznil a vyzdvihol spolu s diskutujúcimi predovšetkým tieto problémy: priebeh rozkladu feudálneho spoločenského poriadku a vytváranie sa kapitalistickej základne v rokoch 1807—1843, tzv. pruskú cestu kapitalizmu v poľnohospodárstve na Pomorí a ďalšie špecifické znaky vo vývoji kapitalizmu na Pomorí

s tým spojené (rozvoj kapitalistického veľkostatku na úkor priemyslu, z čoho vyplynula politická moc junkerov), dôsledky odtrhnutia Pomoria od Poľska, prejavujúce sa v ochabnutí hospodárskeho života a v živorení miest. Zvláštnu pozornosť venoval referát i diskusiu spoločnému boju poľského a nemeckého ľudu proti spoločnému nepriateľovi: buržoázii a junkerom. Diskutujúci uviedli veľký počet príkladov spoločného boja poľských a nemeckých komunistov v oblasti Pomoria.

Prof. Piwarski sa vo svojom referáte zameral predovšetkým na odhalenie postoja poľskej buržoázie v boji poľského národa za získanie Pomoria, ďalej na odhalenie Wilsona ako zákerného nepriateľa poľského národa, ktorý sa všemožne snažil zabrániť spojeniu Pomoria s Poľskom a na rozbor faktického postavenia Gdanska a jeho charakteristiku ako „slobodného mesta“. Diskutujúci rozvádzali tieto problémy do šírky a venovali sa najmä obdobiu po skončení prvej svetovej vojny a pomerom na Pomorí v predvečer druhej svetovej vojny. Otázke Wilsonovmu vzťahu k Poľsku venovali diskutujúci tiež mimoriadnu pozornosť, ako aj záverečné hodnotenie prof. H. Jabłońskiego.

Na tretí deň odznel referát inž. Z. Cwieka a magistra J. Gluzińskiego o začlenení Pomoria do ľudovodemokratického Poľska a o morskom hospodárstve. Referát i diskusia sa zaoberali predovšetkým následkami druhej svetovej vojny — zničením Pomoria — (prístavy na 70—80 %, vyludnenie atď.), osídľovaním Pomoria a jeho výstavbou (rozvinutie lodenicového priemyslu, prístavov, poľnohospodárstva, priemyslu, rozvoj kultúry na Pomorí atď.).

Posledný deň konferencie bol vyhradený lingvistom a pedagógom. Lingvisti potvrdili na základe rozboru miestnych dialektov, že Pomorie je prastarým poľským územím. Pedagogickí pracovníci sa zamerali na otázky boja za poľské školstvo na Pomorí v období XVI.—XX. stor.

Konferencia poľských historikov bola mohutnou prehliadkou pracovných výsledkov poľskej marxistickej historiografie. Na konferencii vystúpilo okolo 70 diskutujúcich s pripravenými referátmi, ktoré pre krátkosť času mohli byť prednesené iba v základných tésach. Už táto skutočnosť dokazuje, že v ľudovodemokratickom Poľsku má marxistická historiografia širokú základňu.

Dejiny Pomoria sú však jedným z veľkého počtu problémov, ktorým sa venuje poľská historiografia. V nedávnej minulosti usporiadali poľskí historici podobnú konferenciu o dejinách Sliezska. Inou významnou konferenciou bola konferencia o období renesancie v Poľsku. V početných historických inštitúciách prebiehajú časté diskusie, o najaktuálnejších otázkach poľských dejín, a to za širokej účasti. Poľskí historici, práve tak ako historici československí, pracujú intenzívne na trojzväzkovej učebnici poľských dejín. Možno jednoznačne povedať, že na historickom fronte je v Poľsku neobyčajne živý ruch, že poľskí marxistickí historici významne prispievajú k budovaniu socializmu vo svojej vlasti a k posilňovaniu svetového mieru.

L. Hololík